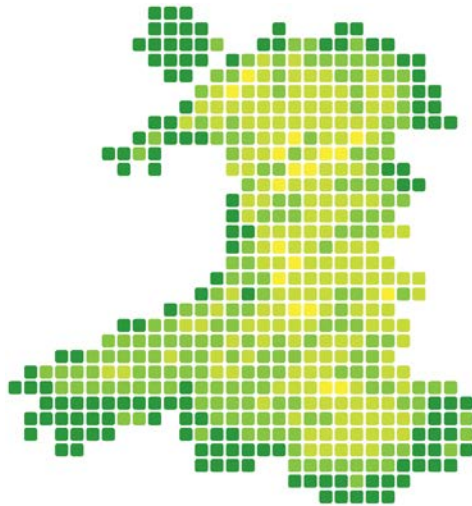

COMISIWN FFINIAU A DEMOCRATIAETH LEOL CYMRU

Comisiwn Ffiniau a
Democratiaeth Leol
Cymru

Local Democracy and
Boundary Commission
For Wales

ADRODDIAD BLYNYDDOL A DATGANIADAU
ARIANNOL CRYNO
2015/2016

COMISIWN FFINIAU A DEMOCRATIAETH LEOL CYMRU

ADRODDIAD BLYNYDDOL 2015/2016

Rhagair

Bu prif ffocws ein gwaith arolygu yn ystod cyfnod yr adroddiad hwn yn ymwneud ag Arolygon Cymunedol, lle gwnaethom gynigion i Weinidogion Cymru ar gyfer newidiadau i ardaloedd cymunedol yn Rhondda Cynon Taf, Sir y Fflint, Caerdydd a Chastell-nedd Port Talbot. O ran Arolygon Etholiadol, rydym wedi parhau i gynllunio a pharatoi ar gyfer rhaglen o waith arolygu i fodloni cynigion Llywodraeth Cymru ar gyfer diwygio llywodraeth leol. Er mwyn sicrhau bod y Comisiwn yn barod ac yn gallu bodloni heriau'r dyfodol, rydym wedi parhau i adolygu a gwella'r modd y caiff ein gweithrediadau eu llywodraethu. Yn ystod y flwyddyn, gwnaethom groesawu dau Gomisiynydd newydd: Mrs Julie May a Mr Theodore Joloza, ac roeddwn yn falch y cafodd yr aelodau presennol, Mr Ceri Stradling a Mr David Powell, eu hailbenodi hefyd.

Owen Watkin OBE DL
Cadeirydd
Gorffennaf 2016

CYNNWYS

1.	CYFLWYNIAD	1
	- Y Comisiwn	1
	- Aelodaeth	1
	- Yr Ysgrifenyddiaeth	2
	- Dyletswyddau Statudol.....	2
	- Gweithdrefn Arolygon.....	3
2.	AMCANION.....	4
	- Targedau.....	4
	- Llythyr Cylch Gwaith 2015-16	5
3.	GWAITH Y COMISIWN YN YSTOD 2015-16	6
	- Cyfarfodydd.....	6
	- Arolygon o Brif Ardaloedd	6
	- Arolygon Cymunedol.....	6
	- Arolygon o Drefniadau Etholiadol.....	6
	- Llywodraethu Corfforaethol	6
	- Cyfarfodydd eraill	7
	- Llythyr Cylch Gwaith 2016-17	7
4.	RHEOLAETH GORFFORAETHOL: POLISI'AU AC ARFER	9
	- Dogfen Fframwaith	9
	- Archwilio.....	9
	- Y Cynllun Iaith Gymraeg	9
	- Hyfforddiant a Thechnoleg Gwybodaeth	10
	- Gweithdrefn Gwyno.....	10
	- Polisi Cyflogeion.....	11
	- Polisi Gwybodaeth.....	11
5.	GWAITH Y COMISIWN YN YSTOD 2016-17	12
	- Arolygon o Drefniadau Etholiadol.....	12
	- Arolygon Cymunedol	12
	- Llywodraethu Corfforaethol	12
	- Cyfathrebu.....	12
	- Caffael.....	12
	- Cydraddoldeb ac Amrywiaeth	12
	- Egwyddorion Datblygu Cynaliadwy a Lles.....	13
	- Yr Iaith Gymraeg	13
6.	DATGANIAD ARIANNOL CRYNO	14

1. CYFLWYNIAD

Y Comisiwn

- 1.1 Mae Comisiwn Ffiniau a Democratiaeth Leol Cymru (y Comisiwn) yn Gorff a Noddir gan Lywodraeth Cymru. Sefydlwyd y Comisiwn ym 1974 o dan delerau Deddf Llywodraeth Leol 1972 fel y Comisiwn Ffiniau Llywodraeth Leol i Gymru ac fe'i hail-enwyd o dan delerau Adran 2 Deddf Llywodraeth Leol (Democratiaeth) (Cymru) 2013 (Deddf 2013). Mae darpariaethau Deddf 2013 mewn perthynas â'r Comisiwn yn disodli darpariaethau Deddf 1972.

- 1.2 Diben y Comisiwn yw:

Monitro'r ardaloedd a'r trefniadau etholiadol sy'n berthnasol i lywodraeth leol yng Nghymru at ddibenion ystyried p'un a yw'n briodol gwneud neu argymhell newidiadau. Wrth gyflawni ei ddyletswyddau, rhaid i'r Comisiwn geisio sicrhau llywodraeth leol effeithiol a chyfleus.

Aelodaeth

- 1.3 Gwasanaethodd pum aelod o'r Comisiwn yn ystod y flwyddyn: Mr Owen Watkin, Mr Ceri Stradling, Mr David Powell, Mrs Julie May a Mr Theodore Joloza. Mr Watkin yw'r Cadeirydd a daeth ei benodiad gwreiddiol i ben ar 14 Mehefin 2015. Ym mis Rhagfyr 2014, cyhoeddodd y Gweinidog Gwasanaethau Cyhoeddus, Leighton Andrews AC, ei fod wedi ailbenodi Mr Watkin am gyfnod o bedair blynedd arall hyd at 14 Mehefin 2019. Dirprwy Gadeirydd y Comisiwn yw Mr Ceri Stradling. Ymestynnwyd cyfnodau penodi Mr Stradling a Mr Powell gan Lywodraeth Cymru hyd fis Medi 2015, ac yna am gyfnod o bedair blynedd arall hyd at 31 Awst 2019.

Yn ystod 2015-16, penododd Llywodraeth Cymru ddau aelod newydd o'r Comisiwn, sef Mrs Julie May a Mr Theodore Joloza. Penodwyd Mrs May a Mr Joloza am gyfnod o dair blynedd, a ddaw i ben ar 31 Awst 2018.

Mae'r Comisiwn hefyd yn penodi Aelod Annibynnol o'r Pwyllgor Archwilio ac Atal Risg. Aelod Annibynnol presennol y Pwyllgor Archwilio ac Atal Risg yw Mrs Julie James, y daeth ei phenodiad i ben ar 31 Awst 2015. Ailbenodwyd Mrs James gan y Comisiwn fel Aelod Annibynnol y Pwyllgor Archwilio ac Atal Risg am gyfnod o flwyddyn arall o 1 Medi 2015 hyd 31 Awst 2016. Caiff Pwyllgor Archwilio ac Atal Risg y Comisiwn ei gadeirio gan Mr Stradling.

Roedd y Comisiynwyr yn aelodau o gyrff cyhoeddus eraill hefyd. Mae cofrestr o fuddiannau aelodau'r Comisiwn i'w gweld ar wefan y Comisiwn yn:

<http://ldbc.gov.wales/about/register/?lang=cy>

Archwilydd statudol y Comisiwn yw Archwilydd Cyffredinol Cymru.

Mae contractau'n bodoli ar gyfer darparu gwasanaethau archwilio mewnol, cyfreithiol, cyfrifyddiaeth, cyfieithu ac argraffu.

Yr Ysgrifenyddiaeth

- 1.4 Mae Ysgrifenyddiaeth y Comisiwn wedi ei lleoli yn Nhŷ Hastings, Llys Fitzalan, Caerdydd. Roedd yr Ysgrifenyddiaeth yn cynnwys swyddi'r Prif Weithredwr, Dirprwy Brif Weithredwr, Rheolwr Cyllid, Rheolwr Cymorth Busnes, pedwar Swyddog Arolygu a dau Swyddog Cymorth. Ar gyfer pedwar mis cyntaf y flwyddyn, roedd un o'r swyddi ar gyfer Swyddog Arolygu yn wag.
- 1.5 Mr Steve Halsall yw'r Prif Weithredwr a Swyddog Cyfrifyddu dynodedig y Comisiwn.
- 1.6 Ers 1 Ionawr 2002, mae Ysgrifenyddiaeth y Comisiwn hefyd wedi ymgymryd â'r cyfrifoldeb o ddarparu gwasanaeth Ysgrifenyddiaeth i'r Comisiwn Ffiniau i Gymru ar gyfer ei Arolygon o'r etholaethau seneddol yng Nghymru. Adran noddi'r Comisiwn Ffiniau i Gymru yw Swyddfa'r Cabinet.

Dyletswyddau Statudol

- 1.7 Prif ddyletswydd y Comisiwn yw monitro'r ardaloedd a'r trefniadau etholiadol sy'n berthnasol i lywodraeth leol yng Nghymru at ddibenion ystyried p'un a yw'n briodol gwneud neu argymhell newidiadau. I gyflawni'r ddyletswydd honno, mae'r Comisiwn yn cynnal arolygon yn ôl y gofyn. Wrth gynnal arolygon, rhaid i'r Comisiwn geisio sicrhau llywodraeth leol effeithiol a chyfleus.

Ffiniau Prif Ardaloedd

- i) Gall y Comisiwn, o'i wirfodd neu ar gais gan awdurdod lleol, gynnal arolwg o un neu ragor o brif ardaloedd.
- ii) Mae'r newidiadau y gall y Comisiwn eu hargymhell fel a ganlyn:
 - a) Y newidiadau hynny i ffin prif ardal y mae o'r farn eu bod yn briodol, ac
 - b) O ganlyniad i unrhyw newidiadau i ffin prif ardal, y newidiadau hynny i ffiniau cymunedau, newidiadau i siroedd wedi'u cadw, newidiadau i gynghorau cymuned neu drefniadau etholiadol y mae o'r farn eu bod yn briodol.

Ffiniau Cymunedau

- iii) O dan amgylchiadau penodol a gynhwysir yn y ddeddfwriaeth, gall y Comisiwn gynnal arolwg o un neu fwy o gymunedau mewn prif ardal.
- iv) Mae'r newidiadau y gall y Comisiwn eu hargymhell fel a ganlyn:
 - a) Y newidiadau hynny i ffiniau cymunedau y mae o'r farn eu bod yn briodol, ac
 - b) O ganlyniad i unrhyw newidiadau i ffiniau cymuned, y newidiadau hynny i gynghorau cymuned a newidiadau cysylltiedig i drefniadau etholiadol y gymuned neu'r cymunedau sydd dan arolwg a'r brif ardal y mae o'r farn eu bod yn briodol.

Siroedd wedi'u cadw

- v) Gall y Comisiwn gynnal arolwg o un neu ragor o siroedd wedi eu cadw a gall argymhell y newidiadau hynny y mae o'r farn eu bod yn briodol.

Trefniadau Etholiadol Prif Ardaloedd

- vi) Rhaid i'r Comisiwn gynnal arolwg o'r trefniadau etholiadol ar gyfer pob prif ardal o leiaf unwaith bob 10 mlynedd a rhaid iddo gyhoeddi rhaglen sy'n amlinellu'r amserlen ar gyfer yr arolygon.
- vii) Mae'r newidiadau y gall y Comisiwn eu hargymhell fel a ganlyn:
 - a) Y newidiadau hynny i'r trefniadau etholiadol ar gyfer y brif ardal y mae o'r farn eu bod yn briodol, ac
 - b) O ganlyniad i unrhyw newidiadau i drefniadau etholiadol, y newidiadau hynny i ffiniau cymunedau, newidiadau i gynghorau cymuned, newidiadau i drefniadau etholiadol cymunedau a newidiadau i siroedd wedi'u cadw y mae o'r farn eu bod yn briodol.

Gweithdrefn Arolygon

- 1.8 Mae Pennod 4 Deddf 2013 yn pennu'r canllawiau gweithdrefnol sydd i'w dilyn wrth gynnal pob arolwg. Mae camau sylfaenol arolwg fel a ganlyn:
 - i) Cyhoeddi dyddiad dechrau'r arolwg pan wahoddir awgrymiadau a sylwadau cychwynnol erbyn dyddiad penodol;
 - ii) Cyhoeddi cynigion drafft y Comisiwn pan wahoddir sylwadau arnynt yn yr un modd erbyn dyddiad penodol; a,
 - iii) Chyhoeddi cynigion terfynol lle y mae'n rhaid anfon unrhyw sylwadau pellach ar ôl hyn at Lywodraeth Cymru.

2 AMCANION

- 2.1 Corff statudol a noddir gan Is-adran Democratiaeth, Amrywiaeth a Chydnabyddiaeth Ariannol Llywodraeth Cymru yw'r Comisiwn. Fel corff a noddir gan Lywodraeth Cymru, mae'r Comisiwn yn cael llythyr cylch gwaith blynyddol sy'n amlinellu blaenoriaethau'r Gweinidog Gwasanaethau Cyhoeddus ar gyfer y Comisiwn am y flwyddyn sydd i ddod. Rhaid i'r Comisiwn ddilyn y swyddogaethau a'r cyfrifoldebau statudol fel y'u hamlinellir mewn deddfwriaeth hefyd. Prif swyddogaeth statudol y Comisiwn yw gwneud argymhellion i Weinidogion Cymru ar gyfer gwneud newidiadau i ffiniau llywodraeth leol a threfniadau etholiadol llywodraeth leol sy'n ceisio sicrhau llywodraeth leol effeithiol a chyfleus.
- 2.2 Mae'r Comisiwn yn destun Adolygiadau Polisi cyfnodol sy'n darparu canllawiau strategol a pholisi tymor canolig ar gyfer cynlluniau blynyddol y Comisiwn. Cynhaliwyd yr Adolygiad Polisi diwethaf o'r Comisiwn gan Swyddfa Archwilio Cymru yn 2008. Dilynwyd yr adolygiad hwn gan Adolygiad Annibynnol o'r Comisiwn (Adolygiad Mathias) yn 2011.
- 2.3 Mae Cynllun Corfforaethol y Comisiwn, y cytunwyd arno ym mis Rhagfyr 2014, yn amlinellu'r amcanion corfforaethol fel a ganlyn:
- Sicrhau bod trefniadau etholiadol prif ardaloedd yn addas i'r diben – datblygu rhaglen o arolygon etholiadol yn unol ag amcanion polisi Llywodraeth Cymru.
 - Sicrhau bod ffiniau cymunedau a threfniadau etholiadol yn addas i'r diben – Gweithio gyda phrif gynghorau i sicrhau bod ffiniau cymunedol a threfniadau etholiadol yn cael eu harolygu'n rheolaidd a'u cydlynu â'r rhaglen o arolygon etholiadol.
 - Sicrhau bod ffiniau ardaloedd prif gynghorau'n addas i'r diben – Arolygu ffiniau prif ardaloedd, fel y bo'n briodol.
 - Datblygu effeithiolrwydd ac effeithlonrwydd ein busnes – Cynnal lefel uchel o lywodraethu corfforaethol, ymgysylltu â rhanddeiliaid yn gyson i greu enw da am ragoriaeth ym mhopeth a wnawn a sicrhau bod sgiliau'r staff yn cael eu datblygu a'u cynnal.
 - Sicrhau bod egwyddorion Llywodraeth Cymru o ran datblygu cynaliadwy, cydraddoldeb ac amrywiaeth, a'r Gymraeg wedi eu hymsefydlu yn ein gwaith.

Targedau

- 2.4 Caiff y gweithdrefnau sydd i'w dilyn wrth gynnal arolwg eu diffinio yn ôl statud, sy'n golygu ei bod yn ofynnol i'r Comisiwn hysbysu ac ymgynghori'n eang ac ystyried sylwadau cyn gwneud unrhyw gynigion terfynol i Lywodraeth Cymru.
- 2.5 Yn y deddfwriaeth, diffinnir y cyfnod ar gyfer sylwadau fel cyfnod heb fod yn llai na 6 wythnos, nac yn hwy na 12 wythnos. Gosodir targedau o fewn cyfnod arolwg ar gyfer y camau cyhoeddusrwydd ac ymgynghori, llunio adroddiadau drafft ac adroddiadau terfynol, a'r amser sydd ei angen i asesu'r materion dan sylw.

- 2.6 Roedd Deddf Llywodraeth Leol (Democratiaeth) (Cymru) 2013 yn darparu ar gyfer rhaglen deng mlynedd o arolygon etholiadol. Yn unol â hynny, lluniodd y Comisiwn raglen deng mlynedd o arolygon, y byddai'r cyntaf yn dechrau ym mis Ionawr 2014. Cyflwynodd y Comisiwn ar Lywodraethu a Darparu Gwasanaethau Cyhoeddus adroddiad i Brif Weinidog Cymru ar 20 Ionawr 2014 yn argymhell y dylid newid cyfansoddiad a gweithrediad y 22 Prif Gyngor yng Nghymru. Er mwyn osgoi unrhyw waith diwerth, gohiriwyd y rhaglen arolygon etholiadol.

Llythyr Cylch Gwaith 2015-16

- 2.7 Amlinellodd llythyr cylch gwaith y Gweinidog Gwasanaethau Cyhoeddus, dyddiedig 26 Chwefror 2015, rôl y Comisiwn mewn perthynas ag agenda strategol Llywodraeth Cymru a'r hyn y disgwylir i'r Comisiwn ei gyflawni er mwyn helpu'r Llywodraeth i gyrraedd ei nodau. Pennodd y llythyr cylch gwaith yr amcanion penodol canlynol i'r Comisiwn ar gyfer 2015-16:

- Adolygu polisiau ac arferion yn barod ar gyfer dechrau Bil Llywodraeth Leol (Cymru);
- Cynorthwyo prif gynghorau i gynnal arolygon cymunedol;
- Datblygu polisi ymgysylltu â rhanddeiliaid er mwyn hwyluso'r trawsnewidiad i awdurdodau cyfun;
- Cyfrannu'n adeiladol at ymgynghoriadau ar ddiwygio llywodraeth leol;
- Parhau i adolygu llywodraethu corfforaethol, arferion gweithredu a pharodrwydd cyffredinol i gynnal y rhaglen o arolygon etholiadol yn y dyfodol.

Adroddir ar y gweithgareddau yr ymgwymerwyd â nhw er mwyn cyflawni'r amcanion yn y meysydd hyn yn ystod 2015-16 yn yr adran nesaf.

3. GWAITH Y COMISIWN YN YSTOD 2015-16

Cyfarfodydd

- 3.1 Mae gan y Comisiwn raglen o gyfarfodydd misol. Cynhaliwyd deuddeg o gyfarfodydd y Comisiwn a thri chyfarfod o'r Pwyllgor Archwilio ac Atal Risg yn ystod 2015-16.

Arolygon o Brif Ardaloedd

- 3.2 Nid ymgwymerodd y Comisiwn ag unrhyw arolygon o ffiniau rhwng prif awdurdodau yn ystod y flwyddyn.

Arolygon Cymunedol

- 3.3 Cyhoeddodd y Comisiwn adroddiad cynigion drafft ar gyfer yr arolwg cymunedol o Gastell-nedd Port Talbot ym mis Rhagfyr 2015, ac adroddiadau cynigion terfynol ar gyfer arolygon cymunedol Rhondda Cynon Taf ym mis Gorffennaf 2015, Sir y Fflint ym mis Hydref 2015, Caerdydd ym mis Chwefror 2016 a Chastell-nedd Port Talbot ym mis Mawrth 2016.

Arolygon o Drefniadau Etholiadol

- 3.4 Yn ystod 2015-16, parhaodd y Comisiwn i gynllunio ar gyfer y rhaglen o waith arolygu yn y dyfodol, ac adolygu ei ofynion cyllidebol ar gyfer y dyfodol yn sgil bwriad Llywodraeth Cymru i ddiwygio llywodraeth leol.

Llywodraethu Corfforaethol

- 3.5 Aeth y Prif Weithredwr ati bob chwarter i asesu prosesau'r Comisiwn ar gyfer cynhyrchu'r Datganiad Llywodraethu.
- 3.6 Rhoddwyd system adrodd ariannol ar waith sy'n cynnwys:
- Adroddiadau misol ar y gyllideb wedi eu cymeradwyo gan y Prif Weithredwr;
 - Prosesau diwedd y mis wedi eu cymeradwyo gan y Prif Weithredwr;
 - Gwrio'r Gofrestr Asedau Sefydlog; ac
 - Adroddiad ar y gyllideb i bob un o gyfarfodydd y Comisiwn.
- 3.7 Ystyriwyd Risgiau Corfforaethol ym mhob un o gyfarfodydd y Comisiwn. Aseswyd Risgiau Gweithredol mewn cyfarfodydd timau a rheolwyr, a'u dyrchafu i'r Gofrestr Risg Gorfforaethol, yn ôl yr angen. Asesodd y Pwyllgor Archwilio ac Atal Risg yn weithdrefnau asesu risg yn rheolaidd. Ystyriwyd eitem ar Reoli Risg hystyried ym mhob un o gyfarfodydd y Comisiwn ac ym mhob un o gyfarfodydd y Pwyllgor Archwilio ac Atal Risg. Rhoddodd yr archwiliad mewnol a gynhaliwyd yn ystod y flwyddyn sicrwydd sylweddol ar gyfer trefniadau llywodraethu corfforaethol, rheoli risg a rheolaeth gyllidol y Comisiwn, a sicrwydd cymedrol ar gyfer ei gynllunio strategol.
- 3.8 Yn ystod 2015-16, adolygodd y Comisiwn ei God Ymarfer ar Fynediad at Wybodaeth, Polisi Ffioedd a Threuliau Aelodau, Polisi Rheoli Risg, Arweiniad ar Reoli Cofnodion, Polisi Rhoddion a Lletygarwch, Polisi Iechyd a Diogelwch, Cynllun Iaith Gymraeg a'i God Ymddygiad ar gyfer Aelodau'r Comisiwn. Hefyd, mabwysiadodd a chyhoeddodd y Comisiwn Ddatganiad Polisi Tâl, a chyhoeddi Adroddiad Blynyddol y Cynllun Iaith Gymraeg.

- 3.9 Ym mis Awst 2015, cadwodd y Comisiwn ei achrediad ar gyfer y safon Buddsoddwyr Mewn Pobl ac, ym mis Rhagfyr 2015, cadwodd y Comisiwn ei raddfa Lefel 2 ar gyfer Safon Amgylcheddol y Ddraig Werdd.

Deddfwriaeth

- 3.10 Ar 17 Awst 2015, cyhoeddodd Llywodraeth Cymru Gyfarwyddyd Drafft i Gomisiwn Ffiniau a Democratiaeth Leol Cymru, y cynigiwyd ei gyhoeddi ar ôl i Fil Llywodraeth Leol Cymru gael Cydsyniad Brenhinol, yn cyfarwyddo'r Comisiwn i gynnal Arolygon Cychwynnol o brif gynghorau cyfun arfaethedig Llywodraeth Cymru. Ymatebodd y Comisiwn i'r ymgynghoriad ym mis Hydref 2015. Ar 25 Tachwedd 2015, cafodd Deddf Llywodraeth Leol (Cymru) Gydsyniad Brenhinol. Bwriedir i ddarpariaethau'r Ddeddf hon ganiatáu gwaith paratoadol penodol i alluogi'r rhaglen o uno a diwygio llywodraeth leol. Hefyd, mae'r Ddeddf yn diwygio darpariaeth ddeddfwriaethol bresennol yn Neddf Llywodraeth Leol (Democratiaeth) (Cymru) 2013 yn ymwneud ag arolygon etholiadol. Cyfrannodd y Comisiwn at ddatblygu'r Ddeddf hon yn ystod pob cam, yn ffurfiol ac yn anffurfiol. Ar 24 Tachwedd 2015, cyhoeddodd Llywodraeth Cymru ail ddrafft o Fil Llywodraeth Leol (Cymru) a oedd yn amlinellu cynigion pellach Llywodraeth Cymru ar gyfer diwygio llywodraeth leol. Cyflwynodd y Comisiwn ymateb ysgrifenedig i Lywodraeth Cymru a Phwyllgor Cymunedau, Cydraddoldeb a Llywodraeth Leol Cynulliad Cenedlaethol Cymru ym mis Chwefror 2016.

Cyfarfodydd Eraill

- 3.11 Yn ystod y flwyddyn, cynhaliodd cynrychiolwyr y Comisiwn gyfarfodydd â Leighton Andrews AC (Gweinidog Gwasanaethau Cyhoeddus), Panel Annibynnol Cymru ar Gydnabyddiaeth Ariannol, Cymdeithas y Gweinyddwyr Etholiadol, y Swyddfa Ystadegau Gwladol, Cyngor Sir Penfro, y Comisiwn Staff Gwasanaethau Cyhoeddus, Un Llais Cymru, Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru a Llywodraeth Cymru. Hefyd, gwnaethom gyfarfod â chydweithwyr o Gomisiynau Ffiniau eraill y DU.

Llythyr Cylch Gwaith 2016-17

- 3.12 Mae llythyr cylch gwaith y Gweinidog Gwasanaethau Cyhoeddus, dyddiedig 1 Mawrth 2016, yn pennu rôl y Comisiwn mewn perthynas ag agenda strategol Llywodraeth Cymru a'r hyn y disgwylir i'r Comisiwn ei gyflawni er mwyn helpu'r Llywodraeth i gyrraedd ei nodau. Pennodd y llythyr cylch gwaith yr amcanion penodol canlynol i'r Comisiwn ar gyfer 2016-17:

- Bod yn barod i ddechrau ei arolwg o'r trefniadau etholiadol ar gyfer prif gynghorau arfaethedig cyn gynted ag y bod modd, os caiff y cyfarwyddyd ei dderbyn, a chwblhau'r arolwg o fewn yr amserlen benodedig;
- Paratoi i gynnal arolwg Cymru gyfan o drefniadau cynghorau cymuned;
- Parhau i ymgysylltu â rhanddeiliaid wrth baratoi ar gyfer unrhyw arolygon;
- Adolygu a gwella ei lywodraethu corfforaethol yn barhaus.

Caiff y gweithgareddau ar fydd yn cyflawni'r amcanion yn y meysydd hyn dros y deuddeg mis nesaf eu cynnwys yn Adran 5, Gwaith y Comisiwn yn ystod 2016-17.

4. RHEOLAETH GORFFORAETHOL: POLISIÂU AC ARFER

Dogfen Fframwaith

- 4.1 Mae'r Ddogfen Fframwaith yn disgrifio'r berthynas rhwng y Comisiwn a Llywodraeth Cymru ac mae'n mynnu bod Cynlluniau Gweithredol Blyneddol, Cynlluniau Corfforaethol ac Adroddiadau Blyneddol a Chyfrifon yn cael eu cyflwyno i Lywodraeth Cymru at ddibenion cynllunio, cyllidebu ac asesu perfformiad. Caiff cyfarfodydd cyswllt chwarterol eu cynnal gydag isadran noddi Llywodraeth Cymru. Mae'r Comisiwn hefyd yn cyfarfod â'r Gweinidog unwaith y flwyddyn i drafod cynnydd.
- 4.2 Mabwysiadwyd Llawlyfr Llywodraethu Corfforaethol a chyhoeddir Cofrestr o fuddiannau ariannol uniongyrchol neu anuniongyrchol y Comisiynwyr ar wefan y Comisiwn (www.cffdl-cymru.gov.uk). Ceir cod ymddygiad ar gyfer staff y Comisiwn hefyd.
- 4.3 Mae'r Comisiwn wedi penodi Pwyllgor Archwilio ac Atal Risg, sy'n cael ei gadeirio gan aelod o'r Comisiwn. Mae'r Comisiwn yn penodi aelod annibynnol o'r Pwyllgor Archwilio ac Atal Risg.
- 4.4 Mabwysiadwyd arferion gwaith sy'n cydsynio ag egwyddorion gonestrwydd, ymgynghori a chymwynasgarwch. Er enghraifft, mae'r Comisiwn yn rhoi cyhoeddusrwydd eang i'w fwriad i gynnal pob arolwg ac yn ysgrifennu at yr awdurdod lleol dan sylw, ac yn ymweld ag ef, i drafod yr arolwg a gwahodd ei sylwadau cychwynnol. Ar gyfer pob arolwg, mae'r Comisiwn yn cyhoeddi datganiadau i'r wasg ar ei gynigion drafft a'i gynigion terfynol, a darperir digon o gopïau o'r adroddiadau i alluogi iddynt gael eu dosbarthu am ddim i bob aelod o'r prif gynghorau a'r cynghorau cymuned y mae'r cynigion yn effeithio arnynt, a llyfrgelloedd lleol. Mae nifer o gopïau ar gael hefyd i drigolion lleol ar gais. Mae gwefan y Comisiwn: www.cffdl-cymru.gov.uk yn rhoi gwybodaeth am y Comisiwn, cynnydd yr arolygon a chyfle i weld adroddiadau.
- 4.5 Ar gyfer pob arolwg, penodir un o'r Comisiynwyr yn Gomisiynydd Arweiniol ar gyfer yr arolwg hwnnw. Rôl y Comisiynydd Arweiniol yw annog cynghorau i ymgysylltu â'r broses ar lefel uchel trwy gyfarfodydd wyneb-yn-wyneb ag uwch aelodau a staff lle bo hynny'n briodol trwy gydol y broses arolygu.

Archwilio

- 4.6 Mae'r Comisiwn yn ymroddedig i gyflawni gwerth am arian wrth brynu nwyddau a gwasanaethau. Er mwyn sicrhau effeithlonrwydd a gwerth am arian, mae cyfres gynhwysfawr o gyfarwyddiadau desg ar waith sy'n ymwneud â systemau a gweithdrefnau. Archwilwyr mewnol y Comisiwn oedd Deloitte LLP. Mae Archwilydd Cyffredinol Cymru wedi cynnal yr archwiliad allanol o gyllid y Comisiwn ac nid oedd yr adroddiad dilynol yn cynnwys cafeat nac amodau.

Y Cynllun Iaith Gymraeg

- 4.7 Mae gan y Comisiwn Gynllun Iaith Gymraeg, sy'n amlinellu, mewn mesurau manwl, ymrwymiad y Comisiwn i'r egwyddor, wrth gynnal ei fusnes cyhoeddus yng Nghymru, y bydd yn trin y Gymraeg a'r Saesneg ar y sail eu bod yn gyfartal.

Darperir copi o'r Cynllun llawn ar gais neu gellir ei weld ar wefan ddwyieithog y Comisiwn.

- 4.8 Mae Cadeirydd y Comisiwn yn siaradwr Cymraeg rhugl, ac mae'r Comisiwn wedi ei benodi'n Hyrwyddwr y Gymraeg. Mae ganddo gylch gwaith agored i weithio gyda staff y Comisiwn i gynyddu a gwella ein defnydd o'r Gymraeg. Prif Weithredwr y Comisiwn sy'n rheoli'r holl bolisiau a mentrau newydd yn bersonol, ac ef yw swyddog monitro'r Cynllun.
- 4.9 Yn ystod y flwyddyn, cydweithredodd y Comisiwn ag archwiliad Comisiynydd y Gymraeg wrth baratoi i weithredu Safonau'r Gymraeg. Ar ddiwedd mis Mawrth, cafodd y Comisiwn hysbysiad cydymffurfio drafft mewn perthynas â Safonau'r Gymraeg. Ymatebir i'r hysbysiad hwn ac ymgwymerir â gwaith yn ystod y flwyddyn sydd i ddod i sicrhau bod y Comisiwn mewn sefyllfa i fodloni'r safonau gofynnol.
- 4.10 Cyhoeddwyd holl gyhoeddiadau a gohebiaeth y Comisiwn naill ai'n ddwyieithog neu gyda'r fersiynau Cymraeg a Saesneg yn cael eu cyhoeddi ar yr un pryd. Roedd cyhoeddiadau ar wahân yr un mor hawdd â'i gilydd i'w cael (ar ffurf copi papur ac ar wefan y Comisiwn), ac roeddent o'r un safon, yr un fformat a rhoddwyd yr un amlygrwydd iddynt.
- 4.11 Mae un (10%) aelod staff amser llawn ac un (10%) aelod staff rhan-amser yn Ysgrifenyddiaeth y Comisiwn yn siarad Cymraeg, ac maent ar gael i: ateb ymholiadau gan gydweithwyr yn ymwneud â'r Gymraeg; ateb ymholiadau gan aelodau'r cyhoedd sy'n siarad Cymraeg; a sicrhau ansawdd cyhoeddiadau Cymraeg.
- 4.12 Rydym yn falch bod aelod arall o staff wedi ymrwymo i ddysgu Cymraeg.

Hyfforddiant a Thechnoleg Gwybodaeth

- 4.13 Mae cyrsiau hyfforddi hanfodol y mae'n ofynnol i aelodau staff eu mynychu wedi parhau eleni ac maent yn cynnwys: Meddalwedd MapInfo, Meddalwedd Cyfrifyddu Sage, Ymdrin â Chwynion, Cydraddoldeb ac Amrywiaeth, Iechyd a Diogelwch, Codi a Chario, Ymdrin â Cheisiadau am Wybodaeth, Ymwybyddiaeth Tân, Diogelwch Gwybodaeth, Ymwybyddiaeth o'r Gymraeg, Dysgu'r Gymraeg, Llywodraethu, Angenfilod a Throliau (hyfforddiant Llywodraethu Corfforaethol), Arweinyddiaeth, Cyflogres, Rheoli Cyfleusterau, Excel, Datblygu Cynaliadwy a Rheoli Prosiectau. Hefyd, cafodd Swyddog Arolygu newydd hyfforddiant yn benodol i'r swydd yn ymwneud â system gwybodaeth ddaearyddol y Comisiwn, a threfnwyd a chefnogwyd hyfforddiant mewnol. Rhoddwyd hyfforddiant Cymraeg ar sail anffurfiol i staff nad ydynt yn siarad Cymraeg i'w helpu i ynganu enwau lleoedd Cymraeg yn well.
- 4.14 Mae'r Comisiwn yn rhan o gynghrair Atos Llywodraeth Cymru sy'n darparu'r mwyafrif o ofynion TG y Comisiwn, o ran caledwedd a meddalwedd. Ar ôl mabwysiadu strategaeth TG, gwnaed nifer o welliannau i systemau TG y Comisiwn.

Gweithdrefn Gwyno

- 4.15 Mae gan y Comisiwn Weithdrefn Gwyno a gellir gwneud cwynion (trwy lythyr, e-bost neu dros y ffôn) trwy gysylltu â'r Comisiwn. Gellir cael gwybodaeth am y

modd yr ymdrinnir â chwynion yn nogfen Gweithdrefn Gwyno'r Comisiwn sydd i'w gweld ar wefan y Comisiwn (www.cffdl-cymru.gov.uk) neu gellir cael copi ohoni gan y Comisiwn yn y cyfeiriad isod. Daw gwaith y Comisiwn o fewn cylch gwaith Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru. Mae'n ofynnol i'r holl aelodau staff gwblhau hyfforddiant ar ymdrin â chwynion. Ni chafwyd unrhyw gwynion yn ystod 2015-16 (at ddibenion cymharu, ni chafwyd unrhyw gwynion yn ystod 2014-15).

Polisi Cyflogeion

- 4.16 Ar ddiwedd mis Mawrth 2016, roedd staff y Comisiwn yn cynnwys y Prif Weithredwr, Dirprwy Brif Weithredwr, Rheolwr Cyllid, Rheolwr Cymorth Busnes, pedwar Swyddog Arolygu, Cynorthwy-ydd Arolygu a Chynorthwy-ydd Swyddfa. Mae'r Comisiwn yn cynnal craidd o staff a gyflogir yn uniongyrchol y mae eu bandiau cyflog a'u telerau ac amodau gwasanaeth yn gyfatebol i staff Llywodraeth Cymru o'r un graddau.

Caiff gofynion staffio dros y lefel graidd hon eu pennu gan gylchoedd arolygu llywodraeth leol a seneddol a llwythi gwaith, a chânt eu bodloni drwy gyflogi staff ar secondiad mewnol o adrannau eraill y llywodraeth ar gyfer tymor penodol o naill ai 2 neu 3 blynedd. Mae aelodau staff sydd ar secondiad o adrannau eraill y llywodraeth yn parhau i fod ar yr un graddfeydd cyflog ac i fod â'r un telerau ac amodau â'u rhiant-adran tra eu bod wedi eu cyflogi gan y Comisiwn.

Mae gan y Comisiwn ystod eang o bolisiau sy'n adlewyrchu deddfwriaeth gyfredol, a'u nod yw sicrhau y caiff staff eu cadw a'u cymell.

Polisi Gwybodaeth

- 4.17 Mae'r Comisiwn yn trefnu bod cymaint o wybodaeth ag sy'n ymarferol bosibl ar gael i'r cyhoedd drwy ei wefan, ac mae'r wybodaeth hon yn cyfateb yn bennaf i hynny a bennir yn yr arweiniad a gynhwysir yn Nogfen Ddiffinio Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth ar gyfer Cyrff a Noddir gan Lywodraeth Cymru. Trefnir bod unrhyw wybodaeth a bennir yn Nogfen Ddiffinio Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth nad yw ar gael yn hawdd ar wefan y Comisiwn, ar gael o wneud cais. Mae Cod Ymarfer y Comisiwn ar Ganiatáu i'r Cyhoedd Weld Gwybodaeth yn mynnu bod pob cais am wybodaeth a gwmpesir gan y Ddeddf Rhyddid Gwybodaeth yn cael ei fodloni cyn pen 15 diwrnod gwaith. Yn 2015-16, cafwyd 5 cais am wybodaeth ac ymatebwyd i bob un ohonynt (100%) cyn pen 15 diwrnod gwaith o dderbyn y cais. Mae hyn o gymharu â 2014-15, pan gafwyd 7 cais am wybodaeth (darparwyd 86% ohonynt cyn pen 15 diwrnod gwaith o dderbyn y cais, ac ymestynnwyd y dyddiad cau ar gyfer ymateb i 1 ohonynt, gyda chaniatâd y sawl a ofynnodd am y wybodaeth).

5. GWAITH Y COMISIWN YN YSTOD 2016-17

Arolygon o Drefniadau Etholiadol

- 5.1 Mae datblygiadau'r dyfodol yn rhaglen diwygio llywodraeth leol Llywodraeth Cymru yn aros am ganlyniad etholiad Cynulliad Cenedlaethol Cymru ym mis Mai 2016. Mae'r Comisiwn yn aros am benderfyniad y llywodraeth newydd ar ei gweledigaeth ar gyfer llywodraeth leol, a bydd yn cydweithio â hi i fodloni ei gofynion.

Arolygon Cymunedol

- 5.2 Bydd y Comisiwn yn ymgymryd â'i rôl mewn unrhyw arolygon cymunedol yn y dyfodol y cânt eu lansio gan brif gynghorau Cymru.
- 5.3 Bydd y Comisiwn yn rhoi cyngor ac arweiniad fel bo'n briodol i brif gynghorau sy'n ymgymryd ag Arolygon Cymunedol.

Llywodraethu Corfforaethol

- 5.4 Fel rhan o'r broses o lunio'r Adroddiad Blynyddol a Chyfrifon, mae'n ofynnol llunio Datganiad Llywodraethu a ategir gan Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Archwilio ac Atal Risg. Bob tri mis, bydd y Prif Weithredwr yn asesu prosesau'r Comisiwn ar gyfer llunio'r Datganiad Llywodraethu.
- 5.5 Bydd y Pwyllgor Archwilio ac Atal Risg yn cyfarfod ym mis Gorffennaf a mis Tachwedd 2016, ac ym mis Chwefror yn 2017 i fonitro a gwerthuso'r trefniadau cyffredinol ar gyfer llywodraethu a rheoli risg.
- 5.6 Caiff Risgiau Gweithredol eu hasesu'n barhaus mewn cyfarfodydd tîm a chyfarfodydd rheolwyr, a byddant yn cael eu cynnwys yn y Risgiau Corfforaethol i'w hystyried ym mhob un o gyfarfodydd y Comisiwn, yn ôl yr angen.

Cyfathrebu

- 5.7 Bydd strategaeth gyfathrebu'r Comisiwn yn cael ei hadolygu yn sgil newidiadau yn deillio o'r Bil Llywodraeth Leol (Cymru).

Caffael

- 5.8 Bydd contractau a threfniadau caffael presennol yn cael eu monitro i sicrhau bod gwariant yn darparu gwerth am arian.

Cydraddoldeb ac Amrywiaeth

- 5.9 Bydd y Comisiwn yn ceisio rhoi blaenoriaeth i gyfle cyfartal wrth wneud penodiadau neu secondiadau i staff y Comisiwn. Fel rhan o'i bolisi i hyrwyddo cydraddoldeb, mae Llywodraeth Cymru yn mabwysiadu polisiau i ystyried hyn ac yn rhoi ei hymrwymiaidau i gydraddoldeb ar waith.
- 5.10 Yn unol â'r fenter hon, mae'r Comisiwn yn cadw'r holl bolisiau a gweithdrefnau mewnol dan arolwg er mwyn sicrhau eu bod yn cydymffurfio ag arfer gorau, yn adlewyrchu amcanion Llywodraeth Cymru, ac y caiff yr effaith ar gydraddoldeb ei hasesu.

- 5.11 Caiff aelodau staff eu hannog i wella eu dealltwriaeth o gydraddoldeb ac amrywiaeth ac i fod yn ymwybodol o newidiadau i'r ddeddfwriaeth drwy ymgymryd â hyfforddiant priodol a rhoi'r egwyddorion y maent wedi eu dysgu ar waith.
- 5.12 Mae'r Comisiwn yn nodi ymrwymiad Llywodraeth Cymru i gynyddu amrywiaeth mewn penodiadau cyhoeddus. Bydd y Comisiwn yn parhau i gydweithio â Llywodraeth Cymru er mwyn ceisio cyflawni'r nod hwn mewn perthynas â recriwtio aelodau newydd i'r Comisiwn, yn ôl yr angen. Caiff yr ymrwymiad hwn ei gymhwyso i'r broses o benodi aelodau annibynnol i'r Pwyllgor Archwilio ac Atal Risg hefyd.

Egwyddorion Datblygu Cynaliadwy a Lles

- 5.13 Nod y Comisiwn yw sicrhau, wrth wneud penderfyniad, y caiff effaith y penderfyniadau hynny ar y bobl sy'n byw yng Nghymru yn y dyfodol – nid yw'r Comisiwn am i'w weithredoedd heddiw gael effaith niweidiol ar bobl yfory. Felly, wrth wneud penderfyniadau, rydym: yn ystyried effeithiau tymor hir ein penderfyniadau; yn ceisio cydweithio'n dda â phobl, cymunedol a'n gilydd; yn ceisio atal problemau posibl; ac yn mabwysiadu dull mwy integredig, drwy wrando ar yr hyn y mae gan bartïon â buddiant i'w ddweud.
- 5.14 Mae ymrwymiad ac ymwybyddiaeth o gaffael cynaliadwy o fewn y Comisiwn eisoes, sy'n cael eu hategu gan ymagwedd gorfforaethol tuag at Ddatblygu Cynaliadwy. Ymgymmerwyd â gwaith i amlygu blaenoriaethau caffael cynaliadwy, fel defnyddio llai o adnoddau, rheolaeth amgylcheddol gadarn a datblygu cyflenwyr. Caiff y gwaith hwn ei danategu gan Bolisi Amgylcheddol y Comisiwn a'i ymrwymiad i Safon Amgylcheddol y Ddraig Werdd (Lefel 2).
- 5.15 Yn ystod y flwyddyn sydd i ddod, nod y Comisiwn yw cyflawni Gwobr Iechyd y Gweithle Bach.

Yr Iaith Gymraeg

- 5.16 Bydd y Comisiwn yn cyhoeddi Adroddiad Blynyddol y Cynllun Iaith Gymraeg, ac anfonir copi ohono at Gomisiynydd y Gymraeg.
- 5.17 Yn ystod y flwyddyn sydd i ddod, bydd y Comisiwn yn llunio Cynllun Pontio i helpu i symud o'r Cynllun Iaith Gymraeg i Safonau'r Gymraeg; disgwylir Hysbysiad Cydymffurfio gan Gomisiynydd y Gymraeg yn ystod haf 2016.

Steve Halsall
Prif Weithredwr
Comisiwn Ffiniau a Democratiaeth Leol Cymru
Tŷ Hastings
Llys Fitzalan
CAERDYDD
CF24 0BL

Ffôn: 029 20464819
Ffacs: 029 20464823
E-bost: cffdl.cymru@cymru.gsi.gov.uk
Gwefan: www.cffdl-cymru.gov.uk

6. DATGANIADAU ARIANNOL CRYNO

- 6.1 Mae'r Datganiad Ariannol hwn yn rhoi crynodeb o gyfrifon Comisiwn Ffiniau a Democratiaeth Leol Cymru (y Comisiwn) am y flwyddyn ariannol a ddaeth i ben 31 Mawrth 2016. Nid yw'n cynnwys gwybodaeth ddigonol i ganiatáu ar gyfer dealltwriaeth lawn o'r canlyniadau a sefyllfa ariannol y Comisiwn. I gael rhagor o wybodaeth, dylid edrych ar y cyfrifon blynyddol llawn ac adroddiad yr archwilydd ar y cyfrifon hynny. Mae copi o'r cyfrifon archwiliedig, sy'n cynnwys y wybodaeth fanwl sy'n ofynnol yn ôl y gyfraith ac o dan ganllawiau arfer gorau, ar gael yn rhad ac am ddim gan y Rheolwr Cyllid, Tŷ Hastings, Llys Fitzalan, Caerdydd, CF24 0BL (e-bost: cffdl.cymru@cymru.gsi.gov.uk).

Adroddiad Archwilydd Cyffredinol Cymru i Gynulliad Cenedlaethol Cymru ar y Datganiadau Ariannol Cryno

Rwyf wedi archwilio'r datganiadau ariannol cryno sydd wedi eu cynnwys yn Adroddiad Blyneddol Comisiwn Ffiniau a Democratiaeth Leol Cymru ('y Comisiwn') a amlinellir ar dudalennau 15 i 20.

Prïod gyfrifoldebau'r Swyddog Cyfrifyddu a'r archwilydd

Y Swyddog Cyfrifyddu sy'n gyfrifol am baratoi'r Adroddiad Blyneddol. Fy nghyfrifoldeb i yw adrodd fy marn ar gysondeb y datganiadau ariannol cryno â'r datganiadau ariannol statudol, a rhan archwiliadwy'r adroddiad tâl. Rwyf yn darllen y wybodaeth arall a gynhwysir yn yr Adroddiad Blyneddol hefyd ac yn ystyried y goblygiadau i'm hadroddiad os dof yn ymwybodol o unrhyw gamddatganiadau amlwg neu anghysondebau perthnasol â'r datganiadau ariannol cryno.

Sail fy marn

Cynhaliais fy ngwaith yn unol â Bwletin 2008/3 'Datganiad yr archwilydd ar y datganiadau ariannol cryno' a gyhoeddwyd gan y Cyngor Adrodd Ariannol i'w ddefnyddio yn y Deyrnas Unedig.

Barn

Yn fy marn i, mae'r datganiadau ariannol cryno yn gyson â'r datganiadau ariannol statudol a rhan archwiliadwy adroddiad tâl Comisiwn Ffiniau a Democratiaeth Leol Cymru ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2016, ac rwyf wedi cyhoeddi barn ddiamod arnynt.

Huw Vaughan Thomas
Archwilydd Cyffredinol Cymru
28 Gorffennaf 2016

24 Heol y Gadeirlan
Caerdydd
CF11 9LJ

Y Swyddog Cyfrifyddu sy'n gyfrifol am gynnal a chadw gwefan Comisiwn Ffiniau a Democratiaeth Leol Cymru a'i chywirdeb; nid yw'r gwaith a gyflawnir gan archwilydd yn cynnwys ystyried y materion hynny ac, yn unol â hynny, nid yw archwilydd yn derbyn cyfrifoldeb am unrhyw newidiadau y gellid fod wedi eu gwneud i'r datganiadau ariannol ers iddynt gael eu cyflwyno'n wreiddiol ar y wefan.

COMISIWN FFINIAU A DEMOCRATIAETH LEOL CYMRU

DATGANIAD O WARIANT NET CYNHWYSFAWR ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2016

	Nodia dau	2016 £	2015 £
Incwm		<u>(120,051)</u>	<u>(90,424)</u>
Cyfanswm yr incwm gweithredu		<u>(120,051)</u>	<u>(90,424)</u>
COSTAU			
Costau staff	6	392,091	333,611
Gwariant gweithredu arall		<u>192,270</u>	<u>199,410</u>
Cyfanswm y gwariant gweithredu		<u>584,361</u>	<u>533,021</u>
Gwariant gweithredu net		<u>464,310</u>	<u>442,597</u>
Gwariant gweithredu net ar gyfer y flwyddyn		<u>464,310</u>	<u>422,597</u>

Mae'r holl weithgareddau wedi eu dosbarthu yn rhai parhaus

Mae'r nodiadau ar dudalennau 20 i 21 yn ffurfio rhan o'r cyfrifon hyn.

COMISIWN FFINIAU A DEMOCRATIAETH LEOL CYMRU

DATGANIAD O'R SEFYLLFA ARIANNOL ar 31 Mawrth 2016

	31 Mawrth 2016	31 Mawrth 2015
	£	£
ASEDAU NAD YDYNT YN GYFREDOL		
Eiddo, peiriannau ac offer	34,272	47,722
Cyfanswm yr asedau nad ydynt yn gyfredol	34,272	47,722
ASEDAU CYFREDOL		
Masnach a symiau derbyniadwy eraill	4,614	2,576
Arian parod a'r hyn sy'n cyfateb i arian parod	17,418	36,422
Cyfanswm yr asedau cyfredol	22,032	38,998
Cyfanswm yr asedau	56,304	86,720
RHWYMEDIGAETHAU CYFREDOL		
Masnach a symiau taladwy eraill	(26,916)	(44,356)
Cyfanswm y rhwymedigaethau cyfredol	(26,916)	(44,356)
Cyfanswm yr asedau llai rhwymedigaethau cyfredol	29,388	42,364
ARIANNWYD GAN:		
Cronfeydd wrth gefn cyffredinol	29,388	42,364
	29,388	42,364

Mae'r nodiadau ar dudalennau 20 i 21 yn ffurfio rhan o'r cyfrifon hyn.

Awdurdodwyd y datganiadau ariannol hyn gan y Swyddog Cyfrifyddu i'w cyhoeddi ar 27 Gorffennaf 2016.

STEVE HALSALL
Swyddog Cyfrifyddu
27 Gorffennaf 2016

COMISIWN FFINIAU A DEMOCRATIAETH LEOL CYMRU

DATGANIAD LLIFOEDD ARIAN

ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2016

	2016	2015
	£	£
Llifoedd arian o weithgareddau gweithredu		
Costau gweithredu net	(464,310)	(442,597)
Addasiadau ar gyfer:		
Lleihad / (Cynnydd) mewn masnach a symiau derbyniadwy eraill	(2,036)	466
Dibrisiant	14,654	14,542
Cynnydd / (Lleihad) mewn taliadau masnach	(17,440)	(12,005)
All-lif arian parod net o weithgareddau gweithredu	(469,132)	(439,594)
Llifoedd arian o weithgareddau buddsoddi		
Prynu eiddo, peiriannau ac offer	(1,206)	(27,356)
All-lif arian parod net o weithgareddau buddsoddi	(1,206)	(27,356)
Llifoedd arian o weithgareddau ariannu		
Grantiau gan riant-adrannau	451,334	434,176
Cyllid net		
(Lleihad) net mewn arian parod a'r hyn sy'n cyfateb i arian parod ar ddechrau'r cyfnod	(19,004)	(32,774)
Arian parod a'r hyn sy'n cyfateb i arian parod ar ddechrau'r cyfnod	36,422	69,196
Arian parod a'r hyn sy'n cyfateb i arian parod ar ddiwedd y cyfnod	17,418	36,422

Mae'r nodiadau ar dudalennau 20 i 21 yn ffurfio rhan o'r cyfrifon hyn.

COMISIWN FFINIAU A DEMOCRATIAETH LEOL CYMRU

DATGANIAD O NEWIDIADAU YN ECWITI TRETHDALWYR ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2016

	Cronfa Wrth Gefn Gyffredinol * £
Balans ar 31 Mawrth 2014	50,785
Newidiadau mewn polisi cyfrifyddu	-
Balans a ailddatganwyd ar 1 Ebrill 2014	<u>50,785</u>
 Newidiadau yn ecwiti trethdalwyr 2014-15	
Cymorth Grant gan Lywodraeth Cymru	434,176
Gwariant Cynhwysfawr ar gyfer y flwyddyn	(442,597)
 Balans ar 31 Mawrth 2015	<u>42,364</u>
 Newidiadau yn ecwiti trethdalwyr ar gyfer 2015-16	
Cymorth Grant gan Lywodraeth Cymru	451,334
Gwariant Cynhwysfawr ar gyfer y flwyddyn	(464,310)
 Balans ar 31 Mawrth 2016	<u>29,388</u>

Mae'r nodiadau ar dudalennau 20 i 21 yn ffurfio rhan o'r cyfrifon hyn.

* ni roddir colofn gyfanswm oherwydd dyma'r unig gronfa wrth gefn sydd gan y Comisiwn.

NODIADAU I'R DATGANIADAU ARIANNOL

ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2016

1. DATGANIAD O BOLISI'AU CYFRIFYDDU

Paratowyd y datganiadau ariannol hyn yn unol â Llawlyfr Adrodd Ariannol y Llywodraeth 2015-16 (FReM yn seiliedig ar IFRS) a gyhoeddir gan Drysorlys EM. Mae'r polisi'au cyfrifyddu sydd wedi eu cynnwys yn y FReM yn cymhwyso'r Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol (IFRS) fel y'u haddaswyd neu y'u dehonglwyd ar gyfer cyd-destun y sector cyhoeddus. Lle mae'r FReM yn caniatáu dewis polisi cyfrifyddu, dewiswyd y polisi cyfrifyddu y bernir ei fod yn fwyaf priodol i amgylchiadau penodol Comisiwn Ffiniau a Democratiaeth Leol Cymru er mwyn rhoi darlun cywir a theg. Disgrifir y polisi'au penodol a fabwysiadwyd gan Gomisiwn Ffiniau a Democratiaeth Leol Cymru isod. Maent wedi eu cymhwyso'n gyson wrth ddelio ag eitemau yr ystyriwyd eu bod yn berthnasol i'r cyfrifon.

2. Confensiwn Cyfrifyddu

Paratoir y cyfrifon hyn o dan y confensiwn cost hanesyddol a addaswyd i ystyried ailbrisio eiddo, peiriannau ac offer, asedau anniriaethol a stocrestrau.

3. Gwariant ar Weinyddu a Rhaglenni

Dosberthir cyllid y Comisiwn a dderbynnir gan Lywodraeth Cymru a Swyddfa'r Cabinet fel cyllid ar gyfer gwariant ar raglenni gan y ddwy Adran. Ystyrir felly mai incwm a gwariant rhaglenni yw'r holl ffigurau incwm a gwariant a ddangosir ar y Datganiad o Wariant Net Cynhwysfawr.

4. Canlyniadau Ariannol

Cyfanswm y gwariant net am y flwyddyn oedd £464,310 (2014-15; £442,597) ac mae hwn wedi ei drosglwyddo i'r gronfa wrth gefn gyffredinol. Cyfanswm y Cymorth Grant gan Lywodraeth Cymru oedd £451,334 (2014-15; £434,176) ac mae hwn wedi ei gredydu'n uniongyrchol i'r gronfa wrth gefn gyffredinol.

5. Busnes Gweithredol

Paratoir y cyfrifon hyn ar sail busnes gweithredol. I'r graddau yr wyf yn ymwybodol, bydd y rhwymedigaethau net cyfredol yn cael eu hariannu gan adnoddau y mae Llywodraeth Cymru yn pleidleisio arnynt (Cymorth Grant) yn y dyfodol.

6. NIFEROEDD STAFF A CHOSTAU CYSYLLTIEDIG

	2016 Staff a gyflogir yn barhaol £	2016 Secondiadau Mewnol £	2016 Aelodau'r Comisiwn £	2016 Cyfanswm £	2015 Cyfanswm £
Taliadau a chyflogau	267,050	15,108	30,087	312,245	268,925
Costau nawdd cymdeithasol	18,266	650	601	19,517	16,841
Costau pensiwn	56,287	3,022	-	59,309	48,294
Croniad tâl gwyliau	1,020	-	-	1,020	(449)
Cyfanswm Costau Net	342,623	18,780	30,688	392,091	333,611

Nifer yr unigolion a gyflogir ar gyfartaledd

Roedd nifer gyfartalog yr unigolion cyfwerth ag amser llawn a gyflogwyd yn ystod y flwyddyn yn ôl y categorïau hyn fel a ganlyn:

	2016 Staff a gyflogwyd yn barhaol Nifer	2016 Secondiadau Mewnol Nifer	2016 Aelodau'r Comisiwn Nifer	2016 Cyfanswm Nifer	2015 Cyfanswm Nifer
Cyflogwyd yn uniongyrchol	9	-	7	16	14
Arall	-	1	-	1	1
Cyfanswm y staff	9	1	7	17	15

Cyflog Cadeirydd y Comisiwn oedd £6,051 (2014-15: £5,513). Cyflog un Aelod o'r Comisiwn Ffiniau i Gymru oedd £6,066. Roedd cyflog y Dirprwy Gadeirydd, Aelod, Aelod Annibynnol y Pwyllgor Archwilio ac Atal Risg ac Aelod arall y Comisiwn Ffiniau i Gymru yn llai na £5,000 yr un.

Mae'r costau uchod yn cynnwys £63,500 (2014-15; £45,000) mewn perthynas ag adnoddau staff a £9,605 (2014-15; £2,624) mewn perthynas â thâl aelodau a wariwyd ar ran y Comisiwn Ffiniau i Gymru.

7. Digwyddiadau ar ôl y Cyfnod Adrodd

Awdurdodwyd y cyfrifon hyn i'w cyhoeddi ar 27 Gorffennaf 2016 gan y Swyddog Cyfrifyddu. Ar ddyddiad llofnodi'r cyfrifon hyn, nid oedd unrhyw ddigwyddiadau i'w datgelu ar ôl y cyfnod adrodd.

STEVE HALSALL
Swyddog Cyfrifyddu
27 Gorffennaf 2016